

HIPPOCRATES. 17

nam imitantur & concors concordi adharere docet Hipp. lib. I. de diata.

Ignis & Aqua seu oleum & Alkali fit sapo. Cap. 4.

CAlx vt dixi habet duas diuerfas facultates acidum nimirum & alcali, alcali habere solam saponariam & abstersiram virtutem supra dixi, quam extrahere & separare docuerunt Hippocratici per suum simile. Itaque saponarii addunt calci Alkali factitium ex vegetabilibus exustum, in tripla proportione vt acida pars in calce mortificetur, & altera suo simili liquetur. Humectant itaque *tannillum cineres alcalizatos*, quibus cooperiunt calcem inextinctam, sicque relinquunt, donec calx dehiscat pro mutuae actionis inditio, tunc commiscent, effunduntque aquam, vt massa humidior fiat iuxta regulam: *Salia non agere nisi dissoluta*. Ex humida massa per sufficientem aquae quantitatem extrahunt alcali lixiuiale potentissimum & igneum (igneum dico: consumpsit enim in momento bulliens hoc lixiuium ebrum hominem cum laneis vestibus vt nil eius

Similia si milibus soluntur Hipp. de locis in Homine

*In magi-
stra si bul-
lit lytar-
gyrium
tingit ca-
pilla nigro
colore, con-
sule cuti.
quia aduri
& causti-
cat.*

*Quod aliqui
uolunt
tunc uolunt
ob id
in lib.*

*Et auge-
scit maius
à minore
Hipp. lib.
1. de diata*

eius repertum fuerit præter lineum
indusium, & duriora ossa, ut ac-
cepi à fide digno huius artis pro-
fessore) quod igneum lixiuium
Magistram vocant, tanto alcali sa-
turatam, ut ouum impositum non
submergatur. Ex eadem mixtura
fit & aliud lixiuium minus satura-
tum, quod ouum non sustinet,
cum ultimo hoc oleum seu pin-
guedinem (alcali contrarium, aci-
dum enim occultum continet, ut
paulatim apparebit) primo com-
miserent (propter suas causas) dum
saponem coquunt: coquunt in-
quam lento igne, donec albescant,
tunc adiungunt magistram in tripla
olei, vel pinguedinis proportione
oleum autem bulliendo coagulat
alcali, donec in unum corpus coe-
ant, ut contraria & permixta, nun-
quam enim simul in eodem consi-
stunt, sed semper alterantur Hipp.
ibid. Necessarium est etiam quæ ab
ipsis seceruuntur ac producuntur
dissimilia fieri: Ex alcali nimirum
manifesto, & acido occulto in oleo
fit aliquid neutrum falsi saporis:
lingua quandoque explorant si
sapor dulcis sentitur addunt ma-
gistram, si mordax, coquunt; do-
nec mordax alcali ab oleo sit ab-
sorptum & consumptum docente
sic

HIPPOCRATES. 19

fic Hippoc. alter trahit alter protrudit, idem autem uterque facit, & in utramque partem tendunt, & sic hominis naturam imitantur.

Post plurima adhibita remedia Sapo remolliuit pertinacissimum durumque mesenterij tumorem, cum Hypochondriorum flatibus aruginoso vomitu & ructibus, alui stipticitate, excessiuis doloribus concomitantibus, omnia dicta accidentia ab huius applicatione paucis abinde horis mitigata sunt.

Mesenterij tumor :

Podagrico dolori non inutiliter in spiritu vini dissolutus applicatur.

Podagricum emplastrum

Est etiam Emplastrum ex sapone ad pluriimum incommoda aptissimum, ut de podagra alibi, pedum callos etiam mirabiliter mollificat omnemque dolorem tollit.

Cum autem in Sapone versamur. Curiosis inuicenda non erit instructio quid sit SAPO NEAPOLITANVS qui conficitur ibidem à Religiosis montis oliueti.

Sapo Tuscanus non nullis.

Coquitur ex animalium seuo, per ignem prius diligenter à pelliculis mundato, quamuis ex oliuarum oleo non minus excellat.

Accipiunt huius mundati seui exempli gr. lib. x. lixiuij supra dicti lib.

20. TACHENII H

lib. L. (notandum, lixiuium ita temperandum esse vt ouum recens natum placide descendat ad fundum vasis, leuiter solummodo tangat, quod facile aduertitur, si oui filo alligati atque è fundo extracti pondus non percipiatur tum est pro opere aptum, ac ita temperatum, Magistram vocant) lixiuium & seuum supra ignem bulliant, continuaque agitatione ligneo paxillo ducantur ne fundo adhereant, donec inspissata & cocta sint, sub initium per horæ spatium damnum non infert ignis maiusculus, quia materia aquosior, postea vero ignem remittere expedit tali gradu, vt saltem bullas emittat, interim incessanter manu ducatur materia tam in fundo quam circum latera per duas horas, tertia hora adherebunt agitaculo fila longa subtiliaque, deinde transparentia cum bullis citrino colore apparentibus, estque maturationis signum, poterisque ignem subducere: at exercitatus in arte detineat quo diutius eo melius (caute tamen ne aduratur) in illo calore, id enim semper maiori lucro est, donec fila longiuscula rotunda & subtilia trahantur & sic coctura perfecta est.

Hunc

HIPPOCRATES. 21

Hunc per 2. 3. vel plures annos rursus solunt & coagulant, quam operationem purgationem vocant, hoc modo.

Concidunt in subtiles, bracteas siue rasuras, exponuntque sublimi aeri aprico, ubi Sol, Venti, nebulæ & pruinae libere peruagantur, à pluuia cauent. Puluerem exsiccatum aqua humectant puteali (non falsa) in largo ligneo & ita humili vase vt vasis labia saponis massam non superet, iterumque Solis ardore siccatur, & in puluerem reductum humectant singulis diebus agitant, exsiccant; & vt prius in puluerem terunt, repetunt eundem laborem soluendi sc: & coagulandi, donec faetor plane pereat, pastaque nobilior fiat.

Ita præparatus tandem in saxi duritiem exsiccat, in puluerem reducant, affunduntque aquam distillatam, & insolatam per annum, sic odoratior fiet, de meliloto odorato (quam aquam de Tripolo vocant, id est, de trifolio odorato) & rursus exsiccant, in puluerem reducant & humectant vt prius, donec alcali & seui seu olei odor plane ablati sit, quod fit quinta vel sexta coagulatione.

Si verò in tam diuturno temporis

ris spatio saponis massa folijs, fe-
stucis, muscis deturpata esset, tunc
affundunt tantam aquæ meliloti
copiam vt quasi spisso oleo similis
sit ad Solis calorem (nō ad ignem)
& percolant raro laneo panno,
quem burattum dicunt, stringunt,
comprimunt, donec per colum pu-
rus transeat, & ita exsiccant, rur-
susque in puluerem comminuunt,
quem denuo aqua rosarum aut
alia odorata humectant, linteo
cooperiunt ne labefactetur à voli-
tantibus per aera, & hunc laborem
bis ter vel quater repetunt.

Tandem addunt portioni hu-
ius massæ nobilissimæ moscum,
ambram, zibetum (horum elegan-
tem proportionem vide in clau-
sub finem Cap. 9.) huius mixturæ
accipiunt granum vnum, sacchari
albissimi gra. decem dissoluti in
mortariolo cum aqua rosarum &
guttam succi citri, atque massæ
adiiciunt, vascula implent obtu-
rantque carta pergamena sericio
panno superuestita, estque magna-
tibus atque delicatis gratissima
merx.

Quod si Sapo temporis diutur-
nitate in vasis exsiccaretur repeti-
to supradicto labore humectan-
dus scil: & denuo exsiccandus est
ad

ad
ric
M
run
hun
effu
non
sed i
& n
mot
hun
S
vacu
ping
gula
tates
Clau
dem
Vitr
V
cont
sapo
liqua
aliqu
ueris
alcali
roder
nis ig

HIPPOCRATES. 23

ad consistentiam melle Paulo duricrem.

Notandum Saponem annorum 5. perfectiorem fore 4. & hunc meliorem trium. Item inter effundendam aquam odoriferam, non statim agitatione pinsandum, sed in quiete sinendum per diem & noctem, vt paulatim intret humor non secus quam si cretam humido emollire velles.

Sal Maris, quia non est corpus vacuum, vt sunt alcalia salia, cum pinguedine in Saponem non coagulatur, habet enim ambas facultates difficulter separabiles vt in Clavis capite quarto ex professo demonstraui.

Sal marinum non fit sapo.

Utrum componitur & dissoluitur.

Cap. 5.

Vtrum fit ex eodem Silice, & eodem Sale alcali, regula contraria, & non via humida vt sapo, sed sicca & ignea fusione vel liquatione. Miscentur autem tres aliquando duæ saltem partes pulueris silicis, cum parte vna salis alcali (& non cibarii acidi) quod rodendo liquat silicem, & in fusionis igne absorbet, alcali inquam
pars